

Σημειώσεις για το μάθημα «Γενική Οικονομική Ιστορία» Από Άννα Κομποθέκρα

ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν)

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

1. Ορισμός του ΑΕΠ
2. Σύντομη ιστορία των «εθνικών λογαριασμών»
3. Οι πηγές των στατιστικών δεδομένων και ο τρόπος υπολογισμού του ΑΕΠ
4. Πραγματικό VS ονομαστικό ΑΕΠ
5. Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΘΠ)
6. ΑΕΠ και κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Είναι δείκτες ευημερίας;
7. Ρυθμός ανάπτυξης και συγκρίσεις

Πηγές

Εισαγωγή

«Η εργασία του οικονομολόγου στην πράξη δεν είναι παρά να χρησιμοποιήσει τα διαθέσιμα οικονομικά στοιχεία και την οικονομική θεωρία για να προβλέψει και για να αναλύσει την επίδραση διάφορων μεταβλητών πάνω σε βασικά οικονομικά μεγέθη». ¹ Ο πιο διάσημος οικονομικός δείκτης είναι το ΑΕΠ.

Ακαθάριστο: αξία από την οποία δεν έχουν αφαιρεθεί οι δαπάνες για τη συντήρηση κεφαλαίου (οικοδομές και εξοπλισμός), δηλαδή η απόσβεση.

Εγχώριο: αφορά το προϊόν που παράγεται σε μία χώρα π.χ. την Ελλάδα, δηλαδή από οικονομικές μονάδες που διαμένουν στην Ελλάδα. Ωστόσο η γεωγραφική περιοχή μπορεί να μην ταυτίζεται με την οικονομική περιοχή. Π.χ. στο ΑΕΠ της Κύπρου δεν περιλαμβάνεται η κατεχόμενη Βόρεια Κύπρος ή στην Γαλλία περιλαμβάνονται και οι υπερπόντιες κτήσεις της (Γουιάνα, Γουαδελούπη, Μαρτινίκα, Ρεϋνιόν).²

Προϊόν: είναι η αποτίμηση του συνόλου των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών σε χρηματικούς όρους. Ως μέτρο αξίας λαμβάνεται η αγοραία τιμή ή κάποια εκτίμηση με βάση κανόνες για όπου δεν υπάρχει τιμή αγοράς. Επειδή όμως για την παραγωγή προϊόντων χρησιμοποιούνται ενδιάμεσα αγαθά (π.χ. για την

¹ Τσιώνας, Ε.Γ., Στατιστική με Εφαρμογές στα Οικονομικά, τόμος Α' (Εκδόσεις ΟΠΑ, Αθήνα 2009), σ.1.

² United Nations Statistical Division, Methodology for the National Accounts Main Aggregates Database, <https://unstats.un.org/unsd/snaama/introduction.asp>, p.5 (accessed November 24, 2014).

παραγωγή ενός αυτοκινήτου χρησιμοποιούνται σίδηρο, πλαστικά, χρώματα κ.λπ.), εννοούμε την συνολική αξία των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών μείον την αξία των ενδιάμεσων αγαθών, προκειμένου να μην υπολογίζονται αγαθά και υπηρεσίες πολλαπλές φορές. Δηλαδή είναι η συνολική προστιθέμενη αξία σε τιμές αγοράς.

Εικόνα 1.

2014 Mercedes-Benz S Class production in Sindelfingen, Germany

1. Ορισμός του ΑΕΠ

ΑΕΠ είναι ένα συνολικό μέτρο παραγωγής που ισούται με τη συνολική αξία των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών από επιχειρήσεις, μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, το κράτος και τα νοικοκυριά σε μια οικονομία (π.χ. την Ελλάδα) μείον την αξία των ενδιάμεσων εισροών, σε αγοραίες τιμές³. Αλλιώς, είναι η συνολική προστιθέμενη αξία σε μια οικονομία σε τιμές αγοράς. Στο άθροισμα αυτό επειδή είναι τιμές αγοράς, προστίθενται οι φόροι (ΦΠΑ και οι φόροι στις εισαγωγές) και αφαιρούνται οι τυχόν επιδοτήσεις. Υπολογίζεται ετησίως αλλά και σε τριμηνιαία ή μηνιαία βάση.

³ Οι αγοραίες τιμές δεν είναι υποθετικές τιμές, αλλά είναι οι τιμές στις οποίες είναι διατεθειμένος ο καταναλωτής να αγοράσει, δηλαδή οι τιμές που παρατηρούνται στην αγορά μετά την προσθήκη φόρων στα προϊόντα ή υπηρεσίες.

2. Σύντομη ιστορία των «εθνικών λογαριασμών»⁴

Ιστορικά, η ανάγκη υποτυπώδους τήρησης εθνικών λογαριασμών προέκυψε κατά τη προβιομηχανική εποχή από τους συχνούς πολέμους. Για την χρησιμοποίηση πόρων στη διεξαγωγή των πολέμων και για τις επανορθώσεις των ζημιών.

Οι πρώτες επίσημες όμως στατιστικές εθνικού εισοδήματος, αναπτύχθηκαν παράλληλα με την ανάπτυξη της μακροοικονομίας ως ξεχωριστού κλάδου των οικονομικών τη δεκαετία του 1930, καθώς η Μεγάλη Ύφεση έκανε επιτακτική την ανάγκη κρατικής παρέμβασης για την σταθεροποίηση της οικονομίας. Εμπνευστής τους, όπως και της έννοιας του ΑΕΠ, που βρίσκεται στην καρδιά των εθνικών λογαριασμών, ήταν ο Αμερικανός (εβραϊκής και λευκορωσικής καταγωγής) Simon Kuznets, ο οποίος τις δημοσίευσε για πρώτη φορά το 1934. Στην Ευρώπη δημοσιεύτηκαν για πρώτη φορά στο Ηνωμένο Βασίλειο το 1941 από τον Βρετανό Richard Stone. Και οι δύο τιμήθηκαν με Νόμπελ οικονομικών το 1971 και 1984 αντίστοιχα.

Με αφορμή την ανάγκη ανοικοδόμησης της Ευρώπης μεταπολεμικά με το Marshall Plan, τέθηκαν οι βάσεις ανάπτυξης ενός διεθνούς λογιστικού συστήματος τήρησης των εθνικών λογαριασμών. Το πρώτο τυποποιημένο «σύστημα εθνικών λογαριασμών» (System of National Accounts-SNA), με κύριο συγγραφέα τον Richard Stone, δημοσιεύτηκε το 1953 από τα Ηνωμένα Έθνη. Φυσικά, την επόμενη δεκαετία μόνο 60 χώρες μπόρεσαν να δημοσιεύουν τακτικά κάποια μορφή εθνικών λογαριασμών και κυρίως οι πιο ανεπτυγμένες χώρες (λιγότερες από 20).

Ουσιαστικά, οι «εθνικοί λογαριασμοί» είναι ένα σύνολο αρχών, ορισμών, ταξινομήσεων και λογιστικών κανόνων που συνιστούν μια μεθοδολογία παραγωγής αξιόπιστων και συγκρίσιμων στατιστικών.

Έκτοτε, το «σύστημα εθνικών λογαριασμών» (SNA), παρακολουθώντας την εξέλιξη της οικονομίας, αναθεωρείται και επικαιροποιείται. Η πρώτη αναθεώρηση έγινε το 1968, η δεύτερη το 1993 και 1995 και τελευταία φορά το 2008. Σταδιακά, έγινε πολύ πιο λεπτομερές και εξειδικευμένο συμβαδίζοντας με τις οικονομικές αλλαγές. Για παράδειγμα στην τελευταία αναθεώρηση οι δαπάνες για «έρευνα και ανάπτυξη» (R & D) αντιμετωπίζονται ως επένδυση και όχι ως καταναλωτική δαπάνη, πράγμα που οδήγησε σε αναθεώρηση προς τα πάνω του ΑΕΠ από 1% έως 9%. Ακόμα η δαπάνη για οπλικά συστήματα επίσης λογίζεται σύμφωνα με το SNA 2008 επένδυση, το οποίο επίσης οδήγησε σε αναθεώρηση προς τα πάνω του ΑΕΠ. Επιπλέον από το 1993 συμμετέχουν όχι μόνο εκπρόσωποι των Ηνωμένων εθνών αλλά και από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Ευρωπαϊκή Ένωση, την

---

⁴ Lequiller François and Blades Derek, Understanding National Accounts (OECD Publishing, 2006), p.369-408.

Παγκόσμια Τράπεζα, και τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ).

Στην Ευρώπη με βάση το διεθνές σύστημα λογαριασμών SNA έχει υιοθετηθεί το «Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών» (ESA-European System of Accounts) από το 1970, το οποίο είναι πλήρως εναρμονισμένο με το SNA. Το τελευταίο αναθεωρημένο ESA είναι αυτό του 2010 βάσει του SNA 2008, το οποίο εφαρμόζεται από την 1 Σεπτεμβρίου 2014.⁵

Την ίδια περίπου εποχή με τη Δύση (δεκαετίες του 20' και 30') αναπτύσσεται στη Σοβιετική Ένωση ένα σύστημα εθνικών λογαριασμών, το Material Product System (MPS), το οποίο όμως είχε ουσιαστικές διαφορές με το SNA. Οι διαφορές απορρέουν από το γεγονός ότι στην Σοβιετική Ένωση η οικονομία είναι κεντρικώς σχεδιασμένη. Η σύσταση μιας επιχείρησης, η διαχείριση της παραγωγής, η κατανομή των αγαθών και του εργατικού δυναμικού, το διεθνές εμπόριο, τα πάντα υπόκεινται σε άμεσο γραφειοκρατικό έλεγχο. Τόσο η παραγωγή όσο και οι τιμές είναι διοικητικά καθορισμένες. Στο σοβιετικό σύστημα λογαριασμών δεν περιλαμβάνονται πολλές υπηρεσίες που δεν θεωρούνται παραγωγικές (όπως υγεία, εκπαίδευση, διασκέδαση, μεταφορές κ.α.). Άλλη διαφορά είναι ότι δεν αφαιρούν την αξία των ενδιάμεσων εισροών.⁶ Κυρίως όμως η απουσία τιμών αγοράς έκανε την αποτίμηση της παραγωγής διαφορετική και μη συγκρίσιμη με αυτή της Δύσης. Προσπάθεια διόρθωσης των μετρήσεων αυτών έγινε από σοβιετολόγους της CIA για λόγους εθνικής ασφάλειας των ΗΠΑ. Αρχές της δεκαετίας του 1990 μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου και την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης εγκαταλείφθηκε το σύστημα MPS για το SNA. Ακολούθησαν η Κίνα, η Μογγολία και το Βιετνάμ. Σήμερα μόνο δύο χώρες δεν έχουν υιοθετήσει επίσημα το SNA: η Κούβα και η Βόρεια Κορέα.

Φυσικά, η ποιότητα των στατιστικών εξαρτάται από την τήρηση των μεθόδων, την ειλικρίνεια των θεσμικών μονάδων (επιχειρήσεις, κράτος, νοικοκυριά), την υποδομή και οργάνωση μιας χώρας και την ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται στις στατιστικές υπηρεσίες. Η ακρίβεια των δεδομένων είναι σίγουρα καλύτερη για χώρες όπως οι ΗΠΑ από ότι είναι στην Κίνα και στην Ινδία ή σε υποανάπτυκτες αφρικανικές χώρες όπου δεν υπάρχει το ανθρώπινο δυναμικό ή τα απαραίτητα χρήματα. Εξαρτάται δηλαδή και από το επίπεδο ανάπτυξης μιας χώρας.

3. Οι πηγές των στατιστικών δεδομένων και ο τρόπος υπολογισμού του ΑΕΠ⁷

⁵ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 549/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 21ης Μαΐου 2013 για το ευρωπαϊκό σύστημα εθνικών και περιφερειακών λογαριασμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Άρθρο 5.

⁶ Maddison, Angus, *Contours of the World Economy 1-2030 AD* (Oxford University Press, 2007), p.296.

⁷ Lequiller François and Blades Derek, *Understanding National Accounts* (OECD Publishing, 2006), p. 113, 146,258.

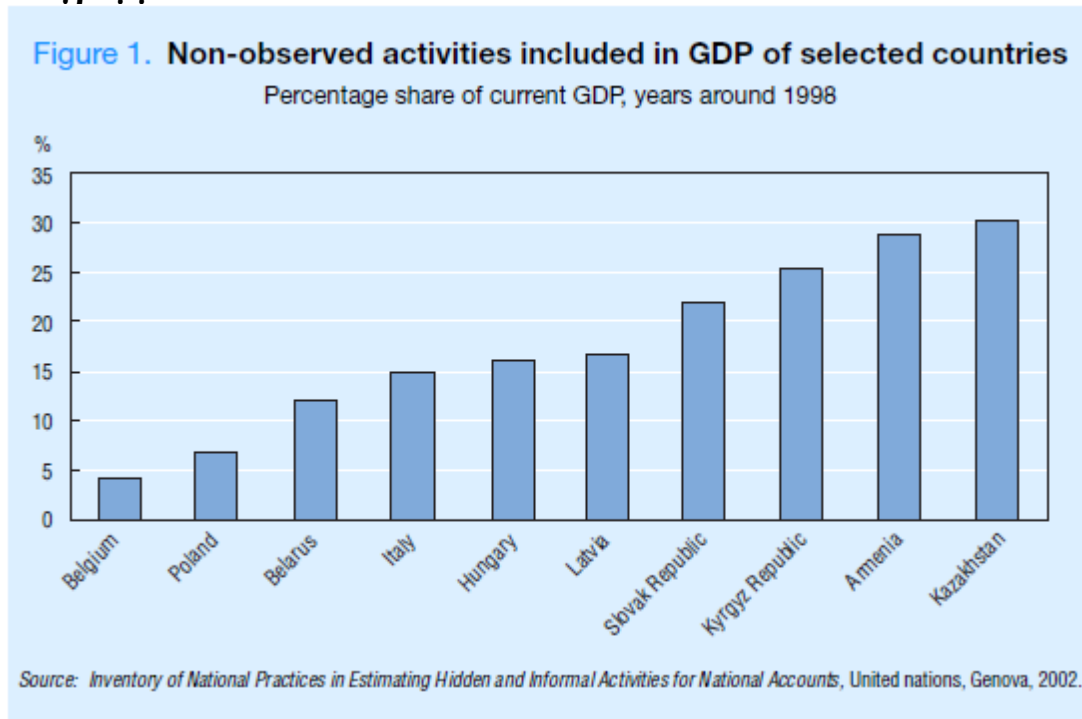

Α) Στους εθνικούς λογαριασμούς εφαρμόζεται η αρχή της διπλής εγγραφής, όπως και στους λογαριασμούς μιας επιχείρησης. Ωστόσο, δεν μοιάζουν σε τίποτα άλλο διότι οι πηγές των δεδομένων είναι πολύ διαφορετικές. Δεν υπάρχει φυσικά η ακρίβεια των λογιστικών μιας επιχείρησης, γι' αυτό και μιλάμε για εθνικούς λογαριασμούς *στατιστικών*. Η «στατιστική» δηλώνει ότι γίνονται προσεγγίσεις και εκτιμήσεις. Έτσι υπάρχουν αποκλίσεις σε επίπεδο εκατομμυρίων. Τα δεδομένα προέρχονται από μία πληθώρα πηγών όπως τις φορολογικές αρχές, το υπουργείο οικονομικών και άλλα υπουργεία, τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες, τις κεντρικές τράπεζες και από ερευνητικούς οργανισμούς του δημοσίου ή ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Για παράδειγμα για την Ελλάδα, τα δεδομένα παράγονται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), το Υπουργείο Οικονομικών, την Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ) και το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ).⁸

Η ανεπίσημη ή μαύρη οικονομία που περιλαμβάνει είτε φοροδιαφυγή είτε παράνομες δραστηριότητες υπολογίζεται ότι είναι περίπου το 2% φτάνοντας και το 15% σε χώρες του ΟΟΣΑ. Οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες προσπαθούν να το συνυπολογίσουν αυτό. Μιλάμε όμως για προσεγγίσεις.

Διάγραμμα 1.

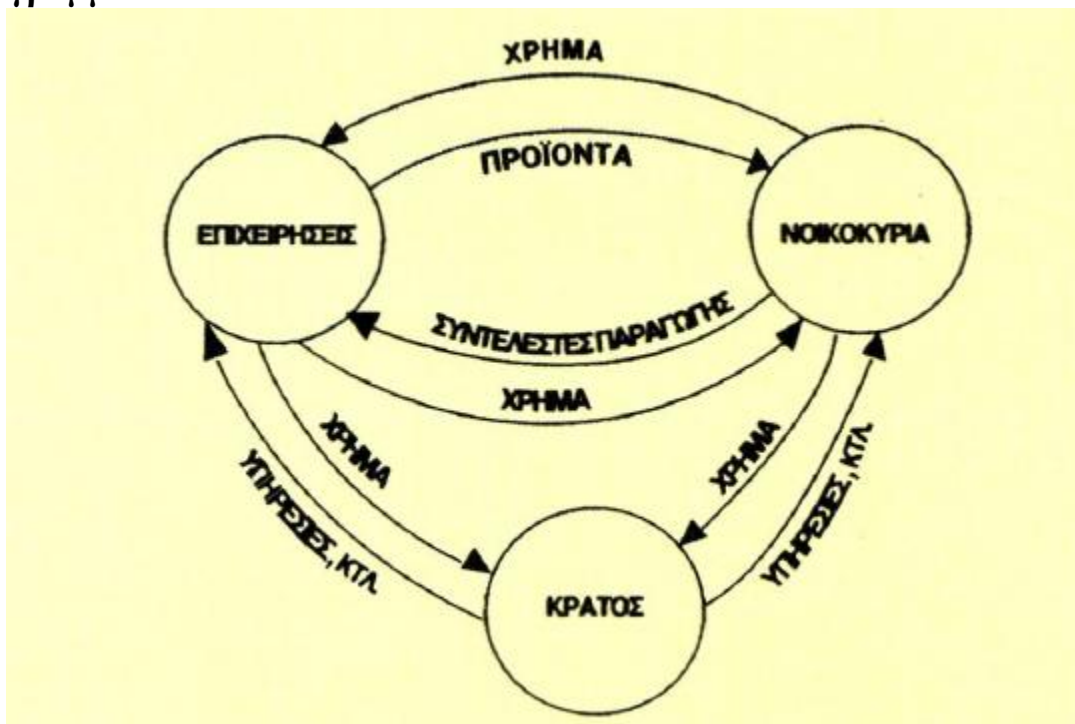
⁸ ΕΛ.ΣΤΑΤ., http://elstat.statistics.gr/SDDS/users_gr.asp

Source: Lequiller, François, Blades Derek, Understanding National Accounts, OECD Publishing, 2006, p.101.

Άλλα παραδείγματα δυσκολιών είναι ότι τα επίσημα στοιχεία που δηλώνονται από το κράτος ή τις επιχειρήσεις, π.χ. οι στρατιωτικές δαπάνες ή τα κέρδη αντίστοιχα, μπορεί να μην είναι ακριβή για διάφορους λόγους. Επίσης το εμπόριο υπηρεσιών μεταξύ κρατών είναι δύσκολο να προσδιοριστεί εξαιτίας της δράσης των πολυεθνικών επιχειρήσεων και του συστήματος της εξωτερικής ανάθεσης (outsourcing).

Β) Οι τρεις ισοδύναμοι τρόποι υπολογισμού του ΑΕΠ

Διάγραμμα 2.

Πηγή: Αρχές Οικονομικής Θεωρίας, Γ' Λυκείου, Διάγραμμα 1.3, Το Οικονομικό Κύκλωμα, ΟΕΔΒ, σ. 23.

Από το οικονομικό κύκλωμα εξάγεται η Θεμελιώδης Εθνικολογιστική Ταυτότητα που διέπει τους Εθνικούς Λογαριασμούς μιας οικονομίας. Δηλαδή η συνολική αξία των εγχωρίως παραγομένων αγαθών και υπηρεσιών ή η συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΕΠ) ισούται

α) με την ακαθάριστη δαπάνη των θεσμικών μονάδων της οικονομίας (νοικοκυριά, επιχειρήσεις, κράτος) και

β) με το ακαθάριστο εισόδημα όλων των συντελεστών παραγωγής.⁹

Επομένως το ΑΕΠ μπορούμε να το υπολογίσουμε ισοδύναμα με **τρεις** τρόπους-προσεγγίσεις. Θα πρέπει να δώσουν το ίδιο αποτέλεσμα.

A. Με την προσέγγιση της **παραγωγής**.

B. Με την προσέγγιση της **δαπάνης**.

Γ. Με την προσέγγιση του **εισοδήματος**.

Όπως συμβαίνει με τους λογαριασμούς της λογιστικής έτσι και εδώ εφαρμόζεται η διπλογραφική μέθοδος. Κάθε ροή καταγράφεται δύο φορές, μία ως πόροι (στα δεξιά του λογαριασμού) και μία ως χρήσεις (στα αριστερά του λογαριασμού).¹⁰ Παρακάτω έχουμε τους τρεις λογαριασμούς για την ελληνική οικονομία για το έτος 2000.

Πίνακας 1. Λογαριασμός Παραγωγής για την Ελληνική Οικονομία, 2000, σε εκατ. Ευρώ.

Χρήσεις			Πόροι	
Ενδιάμεση Ανάλωση σε αγοραίες τιμές			Παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών (σε βασικές τιμές) ¹¹	
95,7			216,1	
Αποσβέσεις Παγίου Κεφαλαίου			Φόροι επί των προϊόντων	
15,5			18,5	
Επιδότησεις επί των Προϊόντων				
2,6				

⁹ Κατσέλη Λούκα, Μαγουλά Χαρά, Μ., Μακροοικονομική Ανάλυση και Ελληνική Οικονομία (Εκδόσεις Τυπωθήτω, 2002), σ.20.

¹⁰ «Χρησιμοποιείται ο όρος «πόροι» στη δεξιά πλευρά των τρεχόντων λογαριασμών, όπου καταγράφονται οι συναλλαγές που αυξάνουν την οικονομική αξία ενός τομέα, και ο όρος «χρήσεις» στην αριστερή πλευρά, όπου καταγράφονται οι συναλλαγές που μειώνουν την οικονομική αξία ενός τομέα».

Εθνικοί Λογαριασμοί, Πειραιάς, Αύγουστος 2011, Ελληνική Στατιστική Αρχή, σ.5.

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/General/NATIONAL_ACCOUNTS.pdf

¹¹ «Η **βασική τιμή** ενός προϊόντος ισούται με το άθροισμα του κόστους των αγαθών και υπηρεσιών που χρησιμοποιήθηκαν και της αμοιβής των συντελεστών που απαιτούνται για την παραγωγή μιας μονάδας του προϊόντος αυτού. Η βασική τιμή δεν περιλαμβάνει τους φόρους επί του προϊόντος, περιλαμβάνει, όμως, τις επιδοτήσεις. Η βασική τιμή είναι στην ουσία το ποσό που απολαμβάνει ο παραγωγός από την πώληση μίας μονάδας προϊόντος και βάσει του οποίου παίρνει τις αποφάσεις του.

Η **τιμή παραγωγού** είναι η βασική τιμή συν τους φόρους επί των προϊόντων μείον τις επιδοτήσεις.

Η **αγοραία τιμή** είναι η τιμή με την οποία επιβαρύνεται ο αγοραστής προκειμένου να αγοράσει μία μονάδα προϊόντος.

Βασική τιμή + Καθαροί φόροι επί του προϊόντος = Τιμή παραγωγού +

Εμπορικά και μεταφορικά περιθώρια + μη εκπεστέος ΦΠΑ = Αγοραία τιμή».

Εθνικοί Λογαριασμοί, Πειραιάς, Αύγουστος 2011, Ελληνική Στατιστική Αρχή, σ.5.

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/General/NATIONAL_ACCOUNTS.pdf

Καθαρό Εγχώριο Προϊόν	
120.8	

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Εθνικοί Λογαριασμοί 2000-2007, Πειραιάς, 2009, σ.16-20.

Δηλαδή το ΑΕΠ της Ελλάδας το έτος 2000= Παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών (σε βασικές τιμές)-ενδιάμεση ανάλωση (σε αγοραίες τιμές)+Φόροι επί των προϊόντων-επιδοτήσεις=136.281 εκατ. Ευρώ.

Πίνακας 2. Λογαριασμός Δαπάνης για την Ελληνική Οικονομία, 2000, σε εκατ. Ευρώ.

Χρήσεις	Πόροι
Τελική Καταναλωτική Δαπάνη	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία σε αγοραίες τιμές (ΑΕΠ)
122,9	136,3
Ακαθάριστος Σχηματισμός Παγίου Κεφαλαίου	
29,5	
Μεταβολή Αποθεμάτων	
2,3	
Καθαρές Εξαγωγές (εξαγωγές-εισαγωγές)	
-18,4	

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Εθνικοί Λογαριασμοί 2000-2007, Πειραιάς, 2009, σ.16-20.

Ο λογαριασμός της Δαπάνης μας δίνει τη γνωστή μαθηματική έκφραση του ΑΕΠ ως:

$$\text{GDP} = \text{C} + \text{I} + \text{G} + \text{NX}, \text{ όπου } \text{NX} = \text{X} - \text{M}$$

Δηλαδή **Gross Domestic Product=Consumption + Investment+ Government expenditure+ Exports –Imports.**

όπου: (C) κατανάλωση, (I) επένδυση, (G) δημόσιες δαπάνες για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών και (NX) καθαρές εξαγωγές μείον τις εισαγωγές.

Πίνακας 3. Λογαριασμός Εισοδήματος για την Ελληνική Οικονομία, 2000, σε εκατ. Ευρώ.

Χρήσεις	Πόροι
Αμοιβές Εξαρτημένης Εργασίας	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία σε αγοραίες τιμές (ΑΕΠ)
45,3	136,3
Ακαθάριστο Λειτουργικό Πλεόνασμα/ Μεικτό Εισόδημα ¹²	
74,7	
Καθαροί Φόροι επί της Παραγωγής και των Εισαγωγών (φόροι-επιδοτήσεις)	
16,3	

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, Εθνικοί Λογαριασμοί 2000-2007, Πειραιάς, 2009, σ.16-20.

4. Πραγματικό VS ονομαστικό ΑΕΠ

Επειδή η αξία του ΑΕΠ μεταβάλλεται όταν μεταβάλλεται η παραγωγή σε όγκο αλλά και όταν μεταβάλλονται οι τιμές, μετράμε το πραγματικό ΑΕΠ αποτιμώντας το σε σταθερές τιμές ή σε τιμές ενός έτους βάσης. Για παράδειγμα χρησιμοποιούμε ως έτος βάσης το 1990 ή το 2000. Έτσι μπορούμε να συγκρίνουμε την εξέλιξη του ΑΕΠ από έτος σε έτος χωρίς την επίδραση του πληθωρισμού ή του αποπληθωρισμού (αύξηση ή μείωση του γενικού επιπέδου των τιμών).

5. Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΘΠ)

Αν στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν προσθέσουμε εισοδήματα που εισρέουν πχ στην Ελλάδα από το εξωτερικό, όπως μεταναστευτικά εμβάσματα ή εισόδημα από

¹² «Ακαθάριστο λειτουργικό πλεόνασμα (gross operating surplus)»: το πλεόνασμα (ή έλλειμμα) που προκύπτει αν από την αξία της παραγωγής αφαιρεθούν οι ενδιάμεσες αναλώσεις, οι αμοιβές προσωπικού, οι φόροι (μείον επιδοτήσεις) πριν ληφθούν υπόψη έσοδα ή έξοδα που συνδέονται με χρηματοοικονομικά και μη παραγόμενα από την επιχείρηση περιουσιακά στοιχεία. ΓΛΩΣΣΑΡΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ (ΕΚΤ) ΓΙΑ ΤΟ 2010. <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/annrep/ar2010el.pdf>

Στο ακαθάριστο λειτουργικό πλεόνασμα περιλαμβάνονται τα κέρδη των επιχειρήσεων. Για τις μικρές, μη εταιρικές επιχειρήσεις αυτό το κέρδος ονομάζεται μεικτό εισόδημα διότι εμπεριέχει και στοιχεία άμισθης εργασίας για τον ιδιοκτήτη.

επιχειρήσεις ελληνικές που βρίσκονται εκτός Ελλάδας και αφαιρέσουμε αντίστοιχα τα εισοδήματα που εκρέουν πάλι από μεταναστευτικά εμβάσματα ή επιχειρήσεις ξένες που λειτουργούν στην Ελλάδα, βρίσκουμε το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν. Σχετίζεται επομένως με το καθεστώς ιδιοκτησίας το ΑΕΘΠ.

Σε μια χώρα που οι ξένες επενδύσεις είναι πολλές, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν είναι μεγαλύτερο από το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν. Δηλαδή το ΑΕΠ υπερτιμά το εισόδημα που μένει στη χώρα. Σε μια χώρα για παράδειγμα που εξαιτίας μιας κρίσης χρέους αναγκάζεται να πουλήσει δημόσια περιουσία σε ξένους επενδυτές, το ΑΕΠ μπορεί να μείνει ίδιο ή και να αυξηθεί ενώ το ΑΕΘΠ θα μειωθεί. Για αυτό το λόγο το ΑΕΠ είναι πιο προσφιλές μέτρο στους πολιτικούς και στους οικονομικούς αναλυτές.

6. ΑΕΠ και κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Είναι δείκτες ευημερίας;

Αν διαιρέσουμε το ΑΕΠ με τον συνολικό πληθυσμό μιας χώρας, βρίσκουμε το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (GDP per capita), που είναι ο μέσος όρος εισοδήματος.

Το ΑΕΠ είναι ένα μέτρο συνολικής παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών όπως ορίσαμε στην αρχή, που έχει αρκετά μειονεκτήματα. Για παράδειγμα δεν περιλαμβάνει τα αγαθά και τις υπηρεσίες που παράγονται στα νοικοκυριά. Με απλά λόγια δεν μετρά τις οικιακές εργασίες μιας μητέρας που άφησε την καριέρα της για να μεγαλώσει τα παιδιά της. Όπως είπε ο οικονομολόγος John Hicks, αν κάποιος παντρευτεί τη μαγείρισσά του θα μειωθεί το ΑΕΠ. Επίσης δεν μπορεί να μετρήσει την παραοικονομία ή την υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Δεν είναι μέτρο ευημερίας ή πλούτου αλλά μέτρο παραγωγής με τα όποια μειονεκτήματα έχει. Ωστόσο η παραγωγή αποτελεί σημαντική διάσταση της ευημερίας.¹³

Επίσης σε μια μικρή οικονομία με πολλές ξένες επενδύσεις το ΑΕΠ υπερτιμά το πραγματικό εισόδημα που μένει στη χώρα. Για παράδειγμα τα κέρδη των πολυεθνικών που δραστηριοποιούνται σε μια χώρα επαναπατρίζονται στη χώρα καταγωγής τους. Τέλος, υπάρχουν περιπτώσεις που η αύξηση του ΑΕΠ μπορεί να μην συμβαδίζει με μια μείωση της ανεργίας ή η ποιότητα της εργασίας να υποβαθμίζεται.

Από την άλλη το ΑΕΠ κατά κεφαλήν δεν μας λέει τίποτα για την κατανομή του πλούτου. Μπορεί αυτοί που βρίσκονται στο πλουσιότερο 10% του πληθυσμού να καρπώνονται το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματος.

Γενικά οι δυτικές χώρες (Ευρώπη, ΗΠΑ, Καναδάς, Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία και Ιαπωνία) έχουν υψηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ μαζί με άλλους δείκτες ευημερίας. Οι αναπτυσσόμενες οικονομίες όμως μπορεί να εμφανίζουν υψηλά επίπεδα ανάπτυξης αλλά να αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα ανισότητας,

---

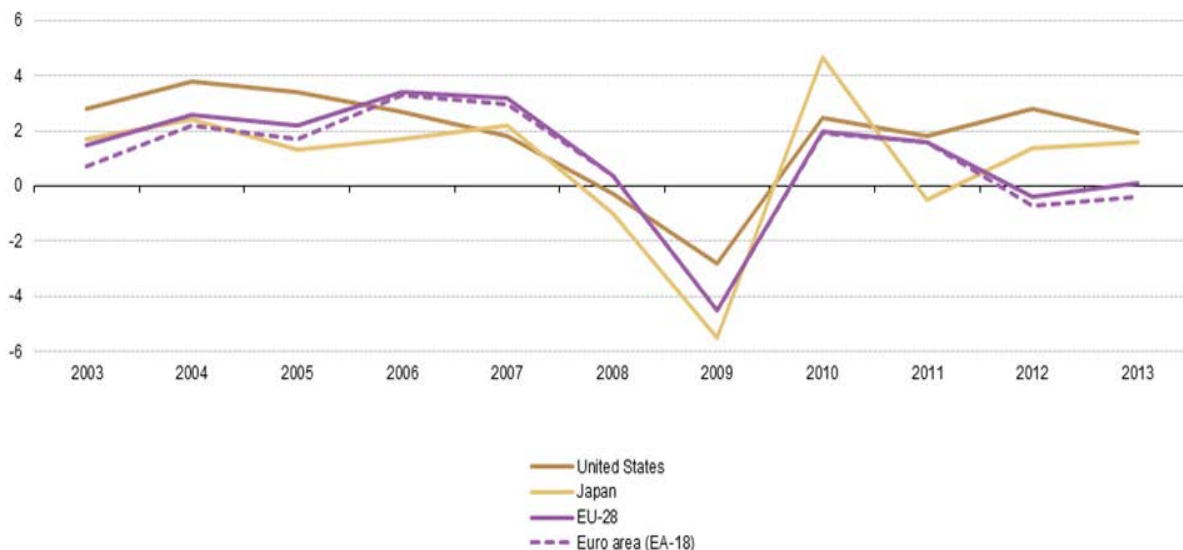
¹³ Lequiller François, Blades Derek, Understanding National Accounts (OECD Publishing, 2006), p.82-112.

περιβαλλοντικής υποβάθμισης, κοινωνικού αποκλεισμού, επιδημιών και ακόμα πείνας. Για παράδειγμα πάνω από δέκα χώρες στην Αφρική αναπτύσσονται με ρυθμούς της τάξης άνω του 6%. Η αύξηση αυτή δεν αντανακλά την πραγματικότητα.¹⁴

7. Ρυθμός ανάπτυξης και συγκρίσεις

Η πορεία του ΑΕΠ είναι δείκτης της άνθησης ή της ύφεσης μιας οικονομίας. Ο ρυθμός ανάπτυξης μεταξύ δύο ετών μετρά την ποσοστιαία μεταβολή του πραγματικού ΑΕΠ ανάμεσα σε δύο διαδοχικές περιόδους με το γνωστό μαθηματικό τύπο, «τελική τιμή μείον αρχική τιμή προς αρχική τιμή, επί 100».

Διάγραμμα 3.

Source: Eurostat (online data code: nama_gdp_k)

Πηγή: Eurostat, Πραγματική αύξηση του ΑΕΠ, 2003–13
(% μεταβολής σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος).

¹⁴ Hauge Jostein, Africa's economic 'rise' does not reflect reality, article, The Guardian, 3 September 2014. <http://www.theguardian.com/global-development/poverty-matters/2014/sep/03/africa-economic-rise-does-not-reflect-reality>

Βεβαίως διαχωρίζουμε τη βραχυχρόνια με τη μακροχρόνια ανάπτυξη. Για την μακροχρόνια τάση του ΑΕΠ, υπολογίζουμε το μακροχρόνιο μέσο ποσοστιαίο ρυθμό αύξησης του πραγματικού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος με λίγο πιο περίπλοκα μαθηματικά.

Επίσης χρησιμοποιείται η τεχνική της Ισοτιμίας Αγοραστικής Δύναμης (PPP-Purchasing Power Parity) προκειμένου με βάση την αγοραστική δύναμη του κάθε νομίσματος να γίνει μια αξιόπιστη σύγκριση στα ΑΕΠ ως προς τον όγκο τους, ανάμεσα σε χώρες με διαφορετικό νόμισμα.¹⁵

Πηγές

1. Αρχές Οικονομικής Θεωρίας, Γ' Λυκείου. ΟΕΔΒ.
2. ΕΛΣΤΑΤ, <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>
3. European Commission, First estimation of European aggregates based on ESA 2010, http://europa.eu/rapid/press-release_STAT-14-157_en.htm
4. ESA 2010, ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 549/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 21ης Μαΐου 2013, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/General/ESA_2010_GR.pdf
5. Κατσέλη Λούκα, Μαγουλά Χαρά, Μ. Μακροοικονομική Ανάλυση και Ελληνική Οικονομία. Εκδόσεις Τυπωθήτω, 2002.
6. Lequiller François, Blades Derek. Understanding National Accounts. OECD Publishing, 2006.
7. Maddison Angus. Contours of the World Economy 1-2030 AD. Oxford University Press, 2007.
8. OECD, Glossary of statistical Terms, <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1163>
9. United Nations Statistical Division, Methodology for the National Accounts Main Aggregates Database, <https://unstats.un.org/unsd/snaama/introduction.asp>
10. Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Gross_domestic_product

---

¹⁵ Για λεπτομερή ανάλυση δες Lequiller François, Blades Derek, Understanding National Accounts (OECD Publishing, 2006), p.83-89.